

Clár na nÁbhar

Leathanach

14	Sócmhainní Ábhartha - Talmhaíocht	1278
14.1	Réamhrá	1278
14.2	Modheolaíocht	1278
14.3	Timpeallacht Ghlactha	1285
14.4	Saintréithe na Forbartha atá Beartaithe	1287
14.5	Meastóireacht ar na Tionchair	1288
14.6	Bearta um Maolú	1290
14.7	Tionchair Iarmharacha	1292
14.8	Achoimre	1294
14.9	Tagairtí	1295

14 Sócmhainní Ábhartha - Talmhaíocht

14.1 Réamhrá

Sa chaibidil seo den Tuarascáil MTT déantar cur síos ar an ngá atá le Cuarbhóthar N6 Chathair na Gaillimhe atá beartaithe, ar a dtabharfar an fhorbairt bóthair atá beartaithe feasta, faoi cheannteideal sócmhainní ábhartha - talmhaíocht

Sa chaibidil seo leagtar amach an mhodheolaíocht atá á leanúint (**Cuid 14.2**), cuirtear síos ar an timpeallacht ghlactha (**Cuid 14.3**), agus déantar achoimre ar phríomhcharachtair na forbartha bóthair atá beartaithe a bhaineann le sócmhainní ábhartha – talmhaíocht (**Cuid 14.4**). Tá cur síos déanta ar mheasúnú na dtionchar ar an bhforbairt bóthair atá beartaithe ar shócmhainní ábhartha-talmhaíocht (**Cuid 14.5**). Tá bearta beartaithe chun na tionchair sin a mhaolú (**Cuid 14.6**) agus tá cur síos déanta ar na thionchair iarmharacha (**Cuid 14.7**). Críochnaíonn an chaibidil le hachóimre (**Cuid 14.8**) agus cuid ina bhfuil tagairtí (**Cuid 14.9**).

Baintear úsáid sa chaibidil seo as an bhfaisnéis a bailíodh le linn na gcéimeanna roimhe seo den fhorbairt bóthair atá beartaithe chun bonn eolais a chur faoin mbreithmheas ar na tionchair ar na sócmhainní ábhartha-talmhaíocht. Rinneadh breathnú i **gCodanna 4.12, 6.5.7 agus 7.6.7 den Tuarascáil um Roghnú Bealaigh** ar na srianta ar na sócmhainní ábhartha-talmhaíocht laistigh de limistéar staidéir na scéime agus rinneadh comparáid iontu idir tionchair fhéideartha na sócmhainní ábhartha- talmhaíocht maidir leis na roghanna bealaigh atá beartaithe faoi seach. Chuir na codanna sin den Tuarascáil um Roghnú Bealaigh le dearadh na forbartha bóthair atá beartaithe ar a ndéantar breithmheas sa chaibidil seo.

14.2 Modheolaíocht

14.2.1 Réamhrá

Ullmhaíodh an chaibidil seo agus aird á tabhairt ar na treoirlínte caighdeánacha um measúnacht tionchair a d'fhoilsigh GCC in 2002, 2003 agus ar na dréacht-threoirlínte a foilsíodh in 2015 agus 2017 agus baintear úsáid inti chomh maith as na treoirlínte chun teacht ar shuntasacht an tionchair mar atá pléite in 'UK Highway Agency Design Manual for Roads and Bridges'. Is foinsí faisnéise caighdeánacha iad na cinn dá dtagraítear i **gCuid 14.2.3** le haghaidh measúnú tionchair talmhaíochta d'fhorbairtí bóthair nua.

14.2.2 Treoirlínte

Chuathas i muinín na dtreoirlínte seo a leanas agus an chaibidil seo á hullmhú agus á scríobh:

- GCC (an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil): Treoirlínte ar an bhfaisnéis atá le cuimsiú sna tuarascálacha ar mheasúnacht tionchair timpeallachta, (Dréacht, Bealtaine 2017)

- GCC: Treoirlínte Leasaithe ar an bhFaisnéis atá le cuimsiú sna Ráitis Tionchair Timpeallachta, (2002 agus Dréacht, Meán Fómhair 2015)
- GCC: Nótaí Comhairle chun Ráitis Tionchair Timpeallachta a Ullmhú, (2003 agus Dréacht, Meán Fómhair 2015)

14.2.3 Foinsí Sonraí agus Comhairliúcháin

Tá cur síos déanta ar na foinsí faisnéise a thacaíonn leis an breithmheas tionchair seo i d**Tábla 14.1** thíos.

Tábla 14.1: Na foinsí sonraí a úsáideadh don Mheasúnacht Talmhaíochta

Faisnéis	Foinse Sonraí
Staitrimh Talmhaíochta	<ul style="list-style-type: none"> • Áireamh Talmhaíochta 2010¹ ón bPríomh-Oifig Staidrimh (CSO) – úsáideadh é chun sonraí cúlra a sholáthar maidir le meánmhéid agus meascán fiontar na bhfeirmeacha i gContae na Gaillimhe. • CSO, meánbharrá ó 2008 – 2016 agus sonraí Teagasc le haghaidh táirgeacht féir ag Coláiste Talmhaíochta Bhéal Átha hEis (2008 – 2016)
Ithreacha	<ul style="list-style-type: none"> • Sonraí digiteacha ithreacha GCC • ‘Léarscáil Ghinearálta Ithreacha na hÉireann’ (1980) • Suirbhé gaothscáthanna, ortafótagrafaíocht, agus suirbhéanna feirme
Sonraí talamhúsáide agus feirme	<ul style="list-style-type: none"> • Sonraí mapála chlárann na talún • Agallaimh ar fheirmeoirí • Suirbhé gaothscáthanna • Ortafótagrafaíocht - úsáidtear é mar chabhair chun leagan amach feirmeacha agus cáilíocht na talún a scrúdú

Cuireadh litir chomhairliúcháin chuig an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara, Samhain 2016.

14.2.3.1 Teorainneacha Teicniúla

Bhí an t-údar ábalta a bheith rannpháirteach go díreach le húinéirí talún maidir le 145 dáileacht talún² (74%) as 195 gabháltas talún talmhaíochta ar an iomlán a dtéann an fhorbairt bóthair atá beartaithe i gcion go díreach orthu. I gcás nach rabhthas ábalta teagmháil dhíreach a dhéanamh le húinéirí talún baineadh úsáid as na foinsí faisnéise seo a leanas:

¹ Is é Áireamh Talmhaíochta 2010 an suirbhé is déanaí ina dtugtar sonraí maidir le cineálacha agus méid feirme agus fiontar de réir an Chontae.

² I gcás nach rabhthas ábalta teagmháil dhíreach a dhéanamh scríobh an sainchomhairleoir talmhaíochta litir chuig an úinéir talún.

- Suirbhéanna fuinneog cois bóthair
- Scrúdú ar aerfótagrafaíocht
- Tagairt d'fhoinsí faisnéise deisce eile amhail Mapáil Chlárlann na Talún, staidreamh CSO le haghaidh Sonraí Digiteacha Ithreacha Chontae na Gaillimhe

Ba leor na sonraí a bhí ar fáil don bhreithmheas tionchair talmhaíochta feadh na forbartha bóthair atá beartaithe ar fad.

14.2.4 Limistéar staidéir agus an Bailiúchán Sonraí Bonnline

Cuimsíonn an limistéar staidéir 195 píosa talún talmhaíochta a dtéann an fhorbairt bóthair atá beartaithe i gcion orthu go díreach, achar iomlán de thart ar 1,096 heicteár. Léirítear suíomh na bpíosaí talún sin i bhFíoracha 14.1.1 go 14.1.14 agus síneann sé ó na Foraí Maola in iarthar an limistéir staidéir go dtí Cúil Each san oirthear. De bharr na gaireachta don chathair atá ag méadú tá a lán gabháltas ilroinnte níos lú ann agus ciallaíonn sé sin mar aon le droch-cháilíocht talún (go háirithe siar ó Abhainn na Gaillimhe) go bhfuil íogaireacht na talmhaíochta feadh na forbartha bóthair atá beartaithe íseal (tá 48% de pháosaí talún a bhfuil íogaireacht íseal nó an-íseal). Chuir an t-údar agallaimh ar úinéirí talún agus rinneadh suirbhéanna ar an láithreán i mí Eanáir 2016 – Nollaig 2017. Nuair ab fhéidir cuireadh agallamh ar úinéirí talún agus iarradh orthu cur síos a dhéanamh ar a bhfiontar feirmeoireachta, ar an dóigh a bhfuil an talamh á húsáid, an dóigh a bhfuil rochtain á soláthar agus gnéithe íogaire ar a bhfeirmeacha amhail clóis feirme, toibreacha/fuaráin agus raonta agus geataí rochtana a shainaitheint.

14.2.5 Modheolaíocht an Mheasúnaithe Tionchair

Tá an méid seo a leanas i gceist le measúnú ar thionchair thalmhaíochta:

1. Meastóireacht ar an timpeallacht bhonnline, na cineálacha feirme agus íogaireacht na bhfeirmeacha aonair feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe
2. Meastóireacht ar chineál agus ar mhéid na n-éifeachtaí ar gach feirm agus na n-éifeachtaí ar an bhfeirmeoireacht go gcomhchoitianta feadh bhealach iomlán na forbartha bóthair atá beartaithe agus laistigh de Chontae na Gaillimhe
3. I ndiaidh breathnú a dhéanamh ar íogaireacht na timpeallachta bonnline agus méid na n-éifeachtaí, déantar suntasacht an tionchair a thuar do na nithe seo a leanas:
 - a. gach píosa talún a dtéann an fhorbairt bóthair atá beartaithe i gcion orthu feadh an bhealaigh atá beartaithe
 - b. don fheirmeoireacht go comhchoitianta feadh na forbartha bóthair atá beartaithe (i.e. go háitiúil laistigh den réimse staidéir)
 - c. an fheirmeoireacht laistigh de Chontae na Gaillimhe (i.e. go réigiúnach)

Tá cur síos déanta ar na trí ghné sin den mhodheolaíocht i **gCodanna 14.2.6.1, 14.2.6.2** agus **14.2.6.3**. Tá sé tábhachtach a shonrú go ndéantar measúnú sa bhreithmheas talmhaíochta seo ar na hathruithe a tharlódh don timpeallacht fhisiciúil talmhaíochta agus glactar ann, toisc go ndéantar úinéirí talún a chúiteamh as cailleanais airgeadais inchurtha, nach n-athróidh a stádas airgeadais.

14.2.5.1 Meastóireacht ar íogaireacht feirmeacha

Déantar gach píosa talún a mheasúnú chun a híogaireacht a dhearbhu ar bhonn na gcritéar atá léirithe i **dTábla 14.2** thíos den chuid is mó.

Tábla 14.2: Critéir maidir le catagóirí íogaireachta feirmeacha

Cineál Fiontair Feirme	Íogaireacht
Graífheirm, ionad Eachaíochta	Ard - An-Ard
Feirm dhéiríochta, dianfhiontair eachaithe	Ard
Fiontair bheostoic fhéaraigh neamhdhéiríochta (lena n-áirítear mairteoil, caoirigh agus fiontar curtha féir	Meánach
Curaíocht	Meánach
Féarach Garbh, Portach, Foraoiseacht, Coillearnach (i gcás go gcuireann droch-cháilíocht talún srian ar chleachtais feirmeoireachta)	Íseal - An-Íseal

Tá gach breithmheas íogaireachta faoi réir breithiúnas gairmiúil agus measúnú ar thosca eile sainiúil don láthair amhail an cháilíocht talún agus tábhacht an fhiontair.

14.2.5.2 Meastóireacht ar mhéid an tionchair

Déantar méid an thionchair fhéideartha a mheasúnú tríd an athrú ar an bhfeirm lena mbaineann nó ar an talmhaíocht feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe a thuar. Mar shampla, má thógann an fhorbairt bóthair atá beartaithe 10% d'fheirm fhéaraigh lena mbaineann, agus ar an gcoinníoll go mbeidh an fiontar feirme ábalta leanúint ar aghaidh nuair a bheidh an fhorbairt bóthair atá beartaithe críochnaithe, is féidir a thuar go rachfar i gcion ar thart ar 10% de tháirgeacht an fhéir ón bhfeirm. Chun méid an tionchair a chainníochtú, déantar gnáth-threochtaí bonnlíne³ sa timpeallacht talmhaíochta a scrúdú agus a léirmhíniú ag baint úsáide as breithiúnas gairmiúil an údair. Dá bhrí sin, meastar go gcruthóidh na tionchair a mbeidh athrú ó 2.5% go 5% sa táirgeacht mar thoradh orthu tionchar de mhéid íseal ar an bhfeirm agus tá siad cosúil leis na treochtaí bonnlíne nádúrtha sa táirgeacht agus meastar go bhfuil méid íseal acu. Nuair a bhíonn méid chailleanas na táirgeachta idir 5% agus 10% tosaítear ag sárú na dtreochtaí bonnlíne nádúrtha agus meastar go bhfuil sé meánach. Meastar go bhfuil éifeachtaí táirgeachta a sháraíonn 10% ina thionchar de mhéid ard. Téann tosca eile i gcion ar mhéid an tionchair amhail, scaradh nó deighilt na talún, fad an tionchair, cáilíocht na talún lena mbaineann agus an tionchar ar chlóis feirme agus ar shaoráidí eile ar an bhfeirm. I **dTábla 14.3** léirítear

³ De réir shonraí CSO (2008 – 2016) beidh athrú thart ar 7.5% idir táirgeadh eorna an earraigh agus cruithneacht an gheimhridh ón meántáirgeadh ar an meán. Mar an gcéanna, de réir shonraí Teagasc maidir le táirgeacht féir ag Coláiste Talmhaíochta Bhéal Átha hÉis (2008 – 2016), is an treocht nádúrtha go mbeidh athrú 8% ar an meán ar an táirgeacht féir ó bhliain go bliain.

na critéir a úsáidtear chun méid an tionchair a léiriú agus tá gach measúnú faoi réir breithiúnas gairmiúil.

Tábla 14.3: Critéir tháscacha maidir leis an meastóireacht ar mhéid an tionchair

Critéir Tháscacha	Méid an Tionchair
<ul style="list-style-type: none"> Cion ard den talamh tógtha ar bhonn buan (e.g. >10%) Cion ard den fheirm deighilte ar bhonn buan (e.g. > 15%) D'fhéadfaí tionchar buan a bheith ar fhoirgnimh feirme nó ar fhoinsí uisce 	Ard - An-Ard
<ul style="list-style-type: none"> Cion meánach den fheirm tógtha ar bhonn buan (e.g. 5% - 10%) Cion meánach den fheirm deighilte ar bhonn buan (e.g. 7% - 15%) D'fhéadfaí tionchar a bheith ar fhoirgnimh feirme nó ar fhoinsí uisce ach d'fhéadfaí iad a athsholáthar Tionchair (tógála) shealadacha a mbaineann éifeachtaí fadtéarmacha leo 	Meánach
<ul style="list-style-type: none"> Cion beag den fheirm tógtha ar bhonn buan (e.g. 2.5% - 5%) Cion beag den fheirm deighilte ar bhonn buan (e.g. 2.5% - 7%) Gan tionchar ar fhoirgnimh feirme nó ar fhoinsí uisce go ginearálta ach má bhíonn d'fhéadfaí iad a athsholáthar Tionchair (tógála) shealadacha a mbaineann éifeachtaí meántéarmacha leo 	Íseal
<ul style="list-style-type: none"> Cion an-bheag den fheirm tógtha ar bhonn buan (e.g. <2.5%). Cion an-bheag den fheirm deighilte ar bhonn buan (e.g. <2.5% den fheirm). Tionchair (tógála) shealadacha nach mbaineann éifeachtaí iarmharacha leo 	Diomaibhseach – An-Íseal

Go ginearálta beidh méid íseal nó an-íseal ag na tionchair a tharlóidh le linn na céime tógála mar gheall ar an tréimhse ghairid (e.g. torann agus creathadh na tógála). D'fhéadfadh tionchair de mhéid mheánach teacht chun cinn le linn na tógála i gcás, mar shampla, go bhfuil tionchar fadtéarmach ar dhraenáil na talún mar thoradh ar an ngníomhaíocht tógála.

14.2.5.3 Meastóireacht ar shuntasacht an tionchair

Déantar suntasacht an tionchair a dhearbhu trí mheasúnú a dhéanamh ar mhéid an tionchair agus ar íogaireacht na feirme lena mbaineann araon. Dá bhrí sin, ní bheidh tionchar a théann i gcion ar fheirm ag a bhfuil íogaireacht íseal chomh suntasach agus a bheadh méid chomhchosúil tionchair a théann i gcion ar fheirm ag a bhfuil íogaireacht ard.

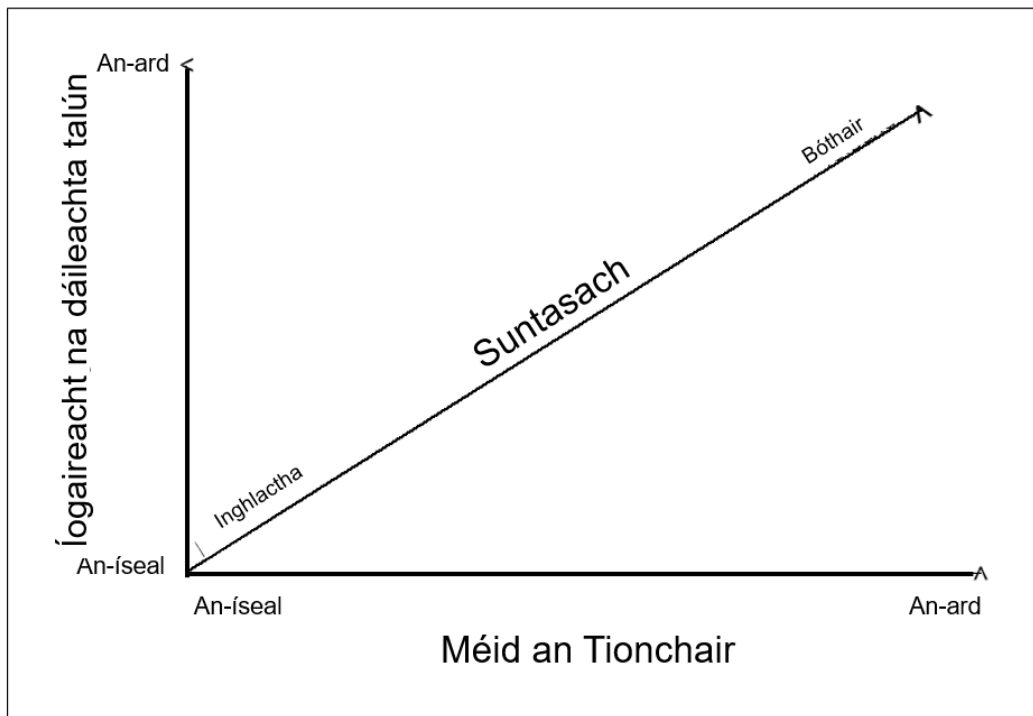
Cuimsítear i gCuid 3.7.3 de Treoirlínte GCC ar an bhfaisnéis atá le cuimsiú sna tuarascálacha um measúnacht tionchair timpeallachta, (Dréacht, Bealtaine 2017) treoirlínte chun cur síos a dhéanamh ar shuntasacht na dtionchar. Glacadh na treoirlínte sin agus mionchoigeartuithe déanta orthu atá iomchuí le haghaidh measúnacht tionchair talmhaíochta. Go ginearálta bíonn na tionchair ar an talmhaíocht ina ndrochthionchair. Tá na comparáidí idir treoirlínte GCC agus na critéir a úsáideadh sa bhreithmheas seo léirithe i **dTábla 14.4**.

Tábla 14.4: Comparáid ar shuntasacht na gcritéar tionchair a úsáideadh sa mheasúnacht seo le Treoir GCC 2015

Suntasacht na dtionchar de réir Threoir GCC 2017	Suntasacht na dtionchar a úsáideadh sa bhreithmheas seo
<p>Tionchar Dobhraite Éifeacht is féidir a thomhas ach nach mbaineann iarmhairtí suntasacha léi</p>	<p>Tionchar Neamhshuntasach Tionchar a bhféadfadh éifeachtaí intomhaiste agus/nó athruithe sonraíocha a bheith mar thoradh air ach níl na hiarmhairtí suntasach.</p>
<p>Neamhshuntasach Éifeacht lena dtarlaíonn athruithe sonraíocha i gcarachtar na timpeallachta gan iarmhairtí suntasacha ar bith</p>	
<p>Tionchar Beag Éifeacht lena dtarlaíonn athruithe sonraíocha i gcarachtar na timpeallachta gan dul i gcion ar a híogaireachtaí.</p>	<p>Drochthionchar Beag Tionchar lena dtarlaíonn athruithe sonraíocha i gcarachtar agus bainistíocht feirme ar bhealach beag. Cuirtear isteach ar an bhfiontar feirme mar thoradh ar an bhforbairt bóthair atá beartaithe.</p>
<p>Tionchar Measartha Éifeacht lena n-athraítear carachtar na timpeallachta ar mhodh a thagann leis na treochothaí reatha atá ag teacht chun cinn.</p>	<p>Drochthionchar Measartha Tionchar lena n-athraítear carachtar feirme ar bhealach lena dteastaíonn athruithe measartha a dhéanamh ar bhainistíocht agus oibriú na feirme. Is féidir leanúint leis an bhfiontar feirme mar a bhí sé roimhe ach beidh níos mó deacrachtaí bainistíochta agus oibriúcháin i gceist.</p>
<p>Tionchar Suntasach Éifeacht lena n-athraítear gné íogair den timpeallacht mar gheall ar a carachtar, a méid, a fad nó a déine.</p>	<p>Drochthionchar Suntasach agus An-Suntasach Tionchar lena n-athraítear gné íogair den fheirm mar gheall ar a charachtar, a mhéid, a fhad agus a dhéine. Is féidir leanúint leis an bhfiontar feirme, ach beidh athruithe móra ar bhainistíocht agus oibriú na feirme ag teastáil. Tharlódh sé sin de ghnáth i gcás go ndéanfaí an fheirm a roinnt ina dhá chuid mar gheall ar dheighilt ach i gcás go bhféadfaí rochtain idir na codanna deighilte agus foirgnimh na feirme a chur ar fáil go héifeachtach fós. Ag glacadh leis gur féidir leis an bhfiontar leanúint ar aghaidh dearbhóidh méid an athraithe ar bhainistíocht agus oibriú na feirme cibé an mbeidh an tionchar Suntasach nó An-Suntasach.</p>
<p>Tionchar An-Suntasach Éifeacht lena n-athraítear formhór gné íogaire den timpeallacht mar gheall ar a carachtar, a méid, a fad agus a déine.</p>	
<p>Tionchar Trom Éifeacht lena scriostar carachtair íogaire.</p>	<p>Drochthionchar Trom Éifeacht lena scriostar carachtair íogaire den fheirm. Ní féidir leanúint leis an bhfiontar feirme</p>

Suntasacht na dtionchar de réir Threoir GCC 2017	Suntasacht na dtionchar a úsáideadh sa bhreithmheas seo
	mar thoradh ar an bhforbairt bóthair atá beartaithe. Tharlódh sé sin i gcás go dtógfaí a oiread sin talún is nach mbeifí ábalta aonad inmharthana a dhéanamh den talamh a bheadh fágtha nó i gcás go mbeadh an deighilt chomh mór sin is nach bhféadfaí an gabhálas a oibriú nó i gcás go dtógfaí foirgnimh nó saoráidí agus nach bhféadfaí iad a chur ar ais. I roinnt cásanna d'fhéadfaí leanúint leis an bhfiontar feirme, ach beidh athruithe suntasacha ar bhainistíocht agus oibriú na feirme amach anseo ag teastáil, a mhéid is go mbeidh athrú an-mhór ar scála agus oibriú an fhiontar.

Léaráid 14.1: Suntasacht an tionchair ar Thionchair Dáileachtaí Talún

Déantar suntasacht an tionchair a dhearbhu trí mheasúnú a dhéanamh ar mhéid na dtionchar agus ar íogaireacht na feirme. D'fhéadfaí an measúnú seo a athrú mar gheall ar bhreithiúnas gairmiúil de réir an cháis.

14.3 Timpeallacht Ghlactha

14.3.1 Cineálacha Fiontair Talmhaíochta

Téann an fhorbairt bóthair atá beartaithe i gcion ar 195 píosa talún. Tá suíomh na bpíosaí talún sin léirithe ar **Fhíoracha 14.1.1** go **14.1.14**. I **dTábla 14.5** déantar comparáid idir an talamhúsáid feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe agus na staitrimh do Chontae na Gaillimhe. I Staitrimh an Áirimh Thalmhaíochta (2010) catagóirítear an talamhúsáid ina hocht ghrúpa talmhaíochta: sainchuraíocht; saindéiríocht, sainmhairteoil, sainchaoirigh, beostoc féaraigh measctha, barra agus beostoc measctha, barra páirce measctha (féar agus sadhlas den chuid is mó) agus eile. Ar mhaithe leis an mbreithmheas seo tá líon na ngrúpaí laghdaithe go dtí cúig cinn chun críche comparáide faoi mar a leanas:

- Déiríocht go Príomha - is é sprioc is mó an tionchair feirm dhéiríochta nó fiontar déiríochta go hiomlán). Ard-íogaireacht go ginearálta
- Beostoc féaraigh neamhdhéiríochta agus barra páirce measctha– áirítear leis eallach sainmhairteola, sainchaoirigh, agus feirmeacha measctha ar a bhfuil eallach, caoirigh agus capaill. Meán-íogaireacht go ginearálta
- Curaíocht - cur curaíochta go príomha. Meán-íogaireacht go ginearálta
- Barra agus beostoc measctha - barra éagsúla agus beostoc. Meán-íogaireacht
- Eile (e.g. muca, éanlaith chlóis, curaíocht ghórtóireachta, agus eachaithe mar na príomhfhiontair). Meán-íogaireacht go híogaireacht an-ard

I staitrimh Áireamh Talmhaíochta 2010 léirítear gurb é 25.8 heicteár meánmhéid na bhfeirmeacha i gContae na Gaillimhe. Tá sé sin i gcomparáid le meánmhéid náisiúnta 32.7 heicteár. Is ionann meánmhéid na ndáileachtaí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe agus thart ar 6.0 heicteár. Tá an méid beag de dháileachtaí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe mar gheall go bhfuil siad an-ghar do Chathair na Gaillimhe. Rinneadh a lán gabháltas a fhoroinnt i measc baill teaghlaigh agus díoladh talamh lena forbairt. Tá thart ar 21% de na dáileachtaí talún níos lú ná 1 heicteár ar méid agus mar sin tá a n-úsáid talmhaíochta teoranta. Is é feirmeoireacht mhairteola an príomhfhiontar feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe. I gcomparáid leis na meánlíon náisiúnta tá líon ard fiontar eachaithe beag feadh na forbartha bóthair atá beartaithe; coinnítear na capaill sin chun críche caitheamh aimsire den chuid is mó.

Tábla 14.5: Staitrimh Talamhúsáide feadh na Forbartha Bóthair atá Beartaithe i gcomparáid le Staitrimh Náisiúnta agus Réigiúnacha

Catagóiríú Feirme/Fiontair	Líon iomlán na ndáileachtaí talún lena mbaineann laistigh de gach catagóir	% d'fheirmeacha laistigh each catagóir		
		Dáileachtaí talún feadh na forbartha bóthair atá beartaithe	Feirmeacha i gContae na Gaillimhe	Feirmeacha ar fud na tíre
Déiríocht go Príomha	6	3	3	11
Mairteoil agus/nó caoirigh agus féar/sadhlas	123 (4 cinn le caoirigh sheep)	63	95	82.5
Curaíocht go Príomha	0	0	0.5	3.5
Barra agus Beostoc Measctha	0	0	1	2
Eile (Eachaithe)	34 (31 eachaí)	17.5	0.5	1
Gan Feirmeoireacht Déanta Air	32	16.5	0	0
Iomlán	195	100	100	100

I dTábla 14.5 léirítear gurb é mairteoil (agus caoirigh) an príomhfhiontar feirme feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe. Cuimsíonn íogaireacht na ndáileachtaí talún sin ó íogaireacht íseal go meán-íogaireacht. Tá fiontar mairteola ard-íogaireachta amháin ann (trádálaí eallaí – PRO⁴ 701) agus tá dhá fhiontar déiríochta⁵ ard-íogaireachta (PRO 239 & PRO 241) ann. Aicmítear Ráschúrsa na Gaillimhe (MO⁶ 691) mar íogaireacht an-ard mar gheall ar an bhfiontar eachaithe agus an tábhacht réigiúnach. Tá dhá dháileacht talún eachaithe d'íogaireacht an-ard ann (MO 751 agus MO 760) agus tá an fiontar eachaithe ina bhfiontair mheán-íogaireachta, íseal-íogaireachta nó an-íogaireach agus coinnítear capaill agus asail chun críche caitheamh aimsire den chuid is mó. Féach **Aguisín 14.1** le haghaidh sonraí ar gach dáileacht talún aonair.

14.3.2 Cineálacha Ithreach

Tá cur síos mion déanta ar na cineálacha ithreach atá feadh na forbartha bóthair atá beartaithe i **gCaibidil 9, Ithreacha agus Geolaíocht** den Tuarascáil MTT seo. Go ginearálta tá cáilíocht na hithreach níos boichte ar an taobh thiar d'Abhainn na Gaillimhe. Ó bhaile fearainn an Bhaile Nua go dtí na hAille is é an cineál ceannasach ithreach ithir mhóinteach ar a bhfuil carraigeacha ris agus bratphortach

⁴ Uimhir Thagartha na Scéime Bóthair Cosanta

⁵ Tá sé dháileacht talún déiríochta ann. Tá ceithre dháileacht talún chóngracha a aicmítear mar mheán-íogaireacht ligthe ar cíos ag beirt fheirmeoirí déiríochta.

⁶ Uimhir Thagartha na Scéime Mótarbhealaigh

anseo agus ansiúd. Tá an draenáil bocht agus tá an talamh fliuch. Ó na hAille go dtí Abhainn na Gaillimhe is é an cineál ceannasach ithreach ithir mhianrach atá drochdhraenáilte. Tagann feabhas ar cháilíocht na talún ar an taobh thoir d'Abhainn na Gaillimhe ó thaobh na talmhaíochta de; cé go bhfuil an cháilíocht éagsúil. Taobh le hAbhainn na Gaillimhe tá ithreacha gláir ísle ina dtarlaíonn tuile. Níos faide soir i Mionlach agus Baile an Dúlaigh tá an topagrafaíocht droimneach agus is é an cineál ceannasach ithreach atá ann ithir dhonn mhianrach ar a bhfuil ithir éadomhain le lomán aolchloiche anseo agus ansiúd. Ó Bhaile an Dúlaigh go Dabhach Uisce is í an ithir cheannasach ithir mhianrach éadomhain saordhraenála. Tá an topagrafaíocht cothrom nó ardaíonn agus íslíonn sí go réidh. Tá an talamh seo ina talamh féaraigh de dhea-cháilíocht agus tá cuid di oiriúnach le haghaidh curaíochta. Go ginearálta tá na cineálacha ithreach feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe oiriúnach d'fhéarach nach bhfuil dian ag eallach mairteola.

14.4 Saintréithe na Forbartha atá Beartaithe

Déantar cur síos mionsonraithe ar ghníomhaíochtaí na forbartha bóthair atá beartaithe agus ar ghníomhaíochtaí tógála i **gCaibidil 5, Tuairisc ar an bhForbairt Bóthair atá Beartaithe** agus **Caibidil 7, Gníomhaíochtaí Tógála**. Déantar breac-chuntas sa chuid seo ar shaintréithe agus ar ghníomhaíochtaí na forbartha bóthair atá beartaithe a bhaineann le sócmhainní ábhartha -talmhaíocht.

Cuimseoidh an fhorbairt bóthair atá beartaithe carrbhealach bóithre, claífoirt, fánaí gearrtha, oibreacha áise, gnéithe draenála agus limistéir chur/thírdreachaithe a thrasnóidh tailte talmhaíochta. Gheofar seilbh ar thart ar 218 heicteár de thalamh don fhorbairt bóthair atá beartaithe ó fhíosaí talún lena mbaineann.

14.4.1 Céim Tógála

Meastar go mairfidh an tréimhse tógála thart ar 36 mí. Ag tús na céime tógála beidh an talamh a gheofar fálaithe agus beidh an rochtain trasna uirthi srianta. I gcásanna áirithe ceadófar pointí trasnaithe sealadacha do bheostoc agus innealra go dtí go dtógfar bóithre áise. Cuirfear isteach ar sholáthairtí uisce agus cumhachta agus beidh foinsí malartacha agus ductáil faoin bhforbairt bóthair atá beartaithe ag teastáil. Cuirfear sruthchúrsaí ar mhalairt slí agus beidh an carrbhealach níos ísle agus níos airde ná an talamh feirme taobh leis ag suíomhanna éagsúla. Cuirfidh sé sin isteach ar an draenáil talún agus beidh gá le tóchair a thógáil agus an draenáil talún a chothabháil feadh imeall na gcréfort don fhorbairt bóthair atá beartaithe.

Beidh gníomhaíochtaí de dhíth i gcomhair thógáil na forbartha bóthair atá beartaithe amhail tochair, obair tholláin, píleáil, briseadh/pléascadh carraigeacha agus gluaiseacht ábhar laistigh de láthair fhálaithe na n-oibreacha (tag. **Caibidil 7, Gníomhaíochtaí Tógála**). Cruthóidh sé sin torann, dusta agus gluaiseacht innealra, a d'fhéadfadh dul i gcion ar na tailte taobh leis (tag. **Caibidil 16, Caighdeán an Aeir agus an Aeráid** agus **Caibidil 17, Torann agus Tonnchrith**). Mairfidh na hoibreacha sin faid éagsúla. Sa chás is measa (mar shampla ag taobh gléasra brúite in-situ) d'fhéadfadh an cur isteach sin maireachtáil ar feadh na tréimhse tógála iomláine don suíomh sin, ach, go ginearálta meastar go mairfidh gníomhaíochtaí tógála amhail briseadh/pléascadh carraigeacha ag suíomh amháin ar bith ar feadh tréimhse cúpla lá go dtí suas le cúpla seachtain.

14.4.2 Céim Oibriúcháin

Nuair a bheidh an chéim tógála críochnaithe agus na bearta um maolú curtha chun feidhme beidh éifeachtaí iarmharacha na forbartha bóthair atá beartaithe buan. Is é an toradh a bheidh ar na héifeachtaí sin athrú ar struchtúr agus leagan amach na bhfeirmeacha feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe, rud a laghdóidh méid agus a dheighilfidh cuid de na feirmeacha. Beidh leibhéal íseal cur isteach ann mar gheall ar an trácht. Déanfar úinéirí talún a chúiteamh lena chinntiú nach gcaillfidh siad airgead ar bith.

14.5 Meastóireacht ar na Tionchair

14.5.1 Réamhrá

Tá na tionchair fhéideartha ar gach píosa talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe measta agus tá achoimre déanta orthu i **dTáblaí 14.6** agus **14.7**. Tá measúnú ar na tionchair fhéideartha ar an talmhaíocht feadh an bhealaigh iomláin (i.e. laistigh den cheantar staidéir) léirithe i **gCodanna 14.5.3** agus **14.5.4**. Pléitear na tionchair charnacha agus réigiúnacha féideartha ar an talmhaíocht i **gCodanna 14.5.5** agus **14.5.6**.

14.5.2 An Tionchar “Ná Déan Faic”

Mar bhaill den phobal áitiúil baineann feirmeoirí úsáid rialta as an líonra bóithre atá ann chun scoileanna agus siopaí a rochtain agus chun earraí a cheannach agus táirgí a dhíol. Taistealaíonn tarracóirí ar an líonra bóithre atá ann chun feirmeacha agus bólachtaí a rochtain. Déantar earraí a bhailiú ó fheirmeacha ar leoraithe agus feithiclí earraí. Sa chás “Ná Déan Faic” leanfaidh an brú tráchta atá ann le drochthionchar beag a bheith aige ar an talmhaíocht agus meastar nach bhfuil sé suntasach.

14.5.3 Tionchair Fhéideartha Tógála

Beidh torann agus creathadh ginearálta na tógála agus an dusta a chruthófar ina ndrochthionchair neamhshuntasacha nó ina ndrochthionchair bheaga. D’fhéadfadh freagairt teite sa bheostoc a bheith mar thoradh ar ghníomhaíochtaí briste/pléascha carraigeacha ach is annamh go mbíonn tionchar suntasach mar thoradh orthu, agus beidh drochthionchair neamhshuntasacha nó drochthionchair bheaga i gceist. Sealbhófar foirgnimh feirme (botháin bheaga agus cróite den chuid is mó) ar 16 dháileacht talún mar thoradh ar an tógáil talún⁷, a mbeidh tionchair shealadach mar thoradh air toisc gur féidir foirgnimh nua a chur in ionad na saoráidí sin ar na tailte coimeáda. Cuirfear isteach ar bhonn sealadach ar na soláthairtí cumhachta agus uisce ach leis an maolú beidh drochthionchar neamhshuntasach nó drochthionchar beag i gceist. Rachfar i gcion ar an draenáil talún le linn na tréimhse tógála i gcás go ndéanfaidh an fhorbairt bóthair atá beartaithe sruthanna éalaithe draenála ó thalamh talmhaíochta a stopadh nó a chosc. Cinntítear leis an dearadh draenála atá

⁷ Uimhreach Tag. PRO/MO 117, 154, 229, 243, 259, 289, 495, 498, 572, 583, 625, 626, 632, 691, 689, 701 & 754

beartaithe go ndéanfar na sruthanna éalaithe draenála ar fad a choimeád nó a atreorú chuig sruth éalaithe oiriúnach agus leis an maolú ní bheidh na tionchair suntasach go ginearálta.

Nuair a bheidh fálú teorann na forbartha atá beartaithe tógtha ní bheidh an talamh taobh istigh de ar fáil don úinéir talún. Tá an laghdú ar achar na talún ina thionchar buan agus tá raon an tionchair mar gheall ar chailteanas na raonta talún ó thionchar neamhshuntasach go thionchar trom. Trasnóidh an fhorbairt bóthair atá beartaithe 62 dáileacht talún agus mar thoradh air sin deighlfear cuid den fheirm, roinnfear thart ar 163 heicteár talún agus cruthófar 87 dáileacht talún nua. Le linn na tógála ceadófar pointí trasnaithe sealadacha do bheostoc agus innealra go dtí go dtógfar bóithre áise. Tionchar buan is ea deighilt talún agus beidh drochthionchar neamhshuntasach go drochthionchar suntasach i gceist.

14.5.4 Tionchair Fhéideartha Oibriúcháin

Déanfar na bearta um maolú atá leagtha amach i **gCuid 14.6** a thógáil agus a chur chun feidhme le linn na céime tógála. Leanfar le cothabháil a dhéanamh ar an bhforbairt bóthair atá beartaithe le linn na céime oibriúcháin agus i líon an-bheag cásanna b'fhéidir go gcaithfí oibreacha feabhsúcháin a dhéanamh le linn na céime oibriúcháin (e.g. cothabháil ar líne na teorann feadh phríomhlíne na forbartha bóthair atá beartaithe). Tionchar iarmharach buan is ea an tionchar cailteanais talún a thosóidh le fálú an talún a gheobar le linn na céime tógála a leanfaidh ar aghaidh sa chéim oibriúcháin. Mar thoradh ar an laghdú ar an méid laghdófar aschur na feirme agus beidh tionchar neamhshuntasach nó tionchar trom i gceist. Ní féidir an tionchar seo a mhaolú ach trí chúiteamh. San fhadtéarmach d'fhéadfadh sé go mbeadh úinéirí talún ábalta an limistéar den talamh a gheofar a athsholáthar, ach beidh an talamh a athsholáthrófar deighilte ón mbunghabháltas. Mar an gcéanna, tionchar buan is ea deighilt codanna d'fheirmeacha (ar a dtugtar scaradh go minic) is féidir a mhaolú trí bhóithre rochtana ar an dáileacht talún deighilte a sholáthar. Beidh faid taistil bhreise agus costais sheasta bhreise ar fheirm mar thoradh air sin agus beidh drochthionchar neamhshuntasach nó drochthionchar suntasach i gceist. Bíonn na tionchair ar dhraenáil ina ndrochthionchair neamhshuntasacha nó ina ndrochthionchair bheaga go ginearálta. Níl tionchar an chur isteach bhuain mar thoradh ar thrácht, torann, astaíochtaí aeir agus soilsíú ina thionchar suntasach.

14.5.5 Achoimre ar na Tionchair Féideartha of Potential Impacts

Tá achoimre déanta ar na tionchair fhéideartha (réamh-mhaolaithe) ar phíosáí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe i d**Tábla 14.6**.

Tábla 14.6: Achoimre ar na Tionchair Fhéideartha (Réamh-Mhaolaithe)

Suntasacht an Tionchair	Líon na bPíosáí Talún				
	Déiríocht go Príomha	Mairteoil / caoirigh agus féar / sadhblas	Eile (lena n-áirítear Eachaithe)	Gan Feirmeoireacht Déanta Air	Na hIomláin
Neamhshuntasach	2	33	8	16	59
Beag	1	22	6	8	37
Measartha	-	19	6	6	31
Suntasach	-	35	11	2	48
An-Suntasach	1	6	0	-	7
Trom	2	8	3	-	13
Líon iomlán na bhFeirmeacha	6	123	34	32	195
<i>Tá sé tuartha go mbeidh tionchair ar 68 píosa talún a bheidh ina ndrochthionchair shuntasacha agus níos mó (35% de na píosaí talún ar fad lena mbaineann)</i>					

Tá 195 píosa talún agus 1,096 heicteár talamh i gceist sa limistéar staidéir talmhaíochta ina bhfuil thart ar 219 heicteár de laistigh de theorann na forbartha atá beartaithe. Roimh mhaolú, tá an tionchar féideartha ar an limistéar staidéir ina dhrochthionchar measartha i gcás go ndéantar 172 heicteár breise de thalamh a dheighilt gan rochtain éifeachtach ar bith ar 219 heicteár de thalamh talmhaíochta a gheofar (16% den limistéar talmhaíochta iomlán).

14.6 Bearta um Maolú

14.6.1 Réamhrá

Déanfar maolú na dtionchar féideartha faoi dhá cheannteideal:

- Bearta ginearálta um maolú – tuairiscithe i **gCodanna 14.6.2 Céim Tógála** agus **14.6.3 Céim Oibriúcháin** thíos
- Cúiteamh faoin gCóras Ceannaigh Éigeantaigh – tá cúiteamh d'fheirmeoirí i leith damáiste iarmharach ina chuid den phróiseas reachtúil um chúiteamh.

14.6.2 Céim Tógála

1. Cuirfear rochtain ar fáil don úinéir talún ar na dáileachtaí talún deighilte go léir le linn thógáil na forbartha bóthair atá beartaithe. Nuair a tharlóidh cur isteach sealadach ar an rochtain sin cuirfear é sin in iúl d'úinéirí talún roimh ré.

2. I gcás go gcuirfear isteach ar sholáthairtí uisce agus leictreachais atá ann le linn na céime tógála cuirfear foinse mhalartach uisce nó leictreachais ar fáil e.g. tancaer uisce nó ductáil cáblaí leictreacha. Má bhíonn srian buan ar an rochtain ar fhoinsí uisce dromchla óil cuirfear soláthairtí screamhuisce malartacha ar fáil (nó cúiteamh chun go mbeidh an feirmeoir ábalta a thobar féin a dhruileáil).
3. Tógfar fálú teorann oiriúnach chun líne teorann na forbartha atá beartaithe a léiriú agus cur isteach ar thalamh in aice láimhe a chosc.
4. Ceapfar príomhghuine teagmhála le linn na céime tógála chun cumarsáid idir na húinéirí talún lena mbaineann a éascú agus atheagrú na bhfiontar feirme ag feirmeoirí le linn amanna criticiúla a éascú.
5. Cuirfear úinéirí talún ag a bhfuil tailte taobh leis an láithreáin i gcás go mbeidh briseadh carraigeacha, pléascadh nó píleáil ar siúl ar an eolas roimh ré maidir leis na gníomhaíochtaí sin.
6. Íoslagh dófar na tionchair ar cháilíocht an uisce trí bhíthin clár de bhearta um maolú le haghaidh foinsí uisce dromchla agus screamhuisce faoi mar a thuairiscítear i **gCaibidil 10, Hidrigeolaíocht** agus **11, Hidreolaíocht**.
7. Íoslagh dófar leathadh an dusta ar thailte tadhlacha trí bhíthin beart um maolú arna leagan amach i **gCaibidil 16, Caighdeán an Aeir agus an Aeráid**. De ghnáth, ní bhíonn tionchar an dusta ar bheostoc féaraigh talmhaíochta suntasach.
8. I gcás go ndéanfar sruthanna éalaithe draenála a athrú ar bhonn sealadach nó go ndéanfar na draenacha talún a bhlocáil nó a dhamáistiú coimeádfar sruth éalaithe draenála imleor agus deiseofar draenacha talún.

14.6.3 Céim Oibriúcháin

1. Cailteanas buan is ea cailteanas talún talmhaíochta i ngeall ar thógáil na forbartha bóthair atá beartaithe nach féidir a mhaolú ach amháin trí chúiteamh.
2. Cúiteofar feirmeoirí a chailleann foirgnimh mar gheall ar an bhforbairt bóthair atá beartaithe. Le híocaíochtaí cúitimh beidh feirmeoirí ábalta foirgnimh a athsholáthar.
3. Beidh na dáileachtaí talún deighilte ar fad inrochtana tríd na líonra bóithre áitiúla, trí bhóithre rochtana áise agus raonta rochtana.
4. I gcás go mbeidh na soláthairtí uisce agus leictreachais reatha ar pháirceanna nó ar chlóis feirme scartha, tabharfar an soláthar ar ais trí dhuchtáil a sholáthar nuair is gá. Mar mhalairt air sin, i gcás nach féidir ductáil a dhéanamh, cuirfear foinse mhalartach uisce nó leictreachais ar fáil. Le híocaíochtaí cúitimh beidh feirmeoirí ábalta soláthairtí cumhachta agus uisce a athsholáthar.
5. D'fhéadfadh sé go gcaithfeadh úinéirí talún saoráidí feirme breise a thógáil (e.g. gabháltas eallaigh agus cróite tástála) ar a dtalamh dheighilte. D'fhéadfadh sé go gcaithfí teorainneacha páirce agus córais ghlais fraincín a atheagrú chun cruth athraithe na bpáirceanna a chur san áireamh. Tugtar aghaidh orthu sin sna socraíochtaí cúitimh.

6. Déanfar uisce ón bhforbairt bóthair atá beartaithe a atreorú chuig locháin mhaolúcháin sula ndoirtfear i sruthchúrsaí nó sa talamh é. Rachaidh dearadh draenála na forbartha bóthair atá beartaithe trasna draenacha páirce atá ann agus iomprófar an t-uisce draenála chuig sruthanna éalaithe oiriúnacha.
7. Cuirtear san áireamh sa mheasúnacht seo tionchair dhíobhálacha eile amhail cailteanas foscaidh, baint teorainneacha páirce, cur isteach ar bhóithre feirme agus ar chórais ghlais fraincín agus méadú ar an mbaol go ndéanfaí treaspás ar thalamh phríobháideach mar gheall ar an bhforbairt bóthair atá beartaithe. Bainfear leas as cúiteamh reachtúil chun úinéirí talún a chúiteamh as éifeachtaí iarmharacha agus chun go mbeidh na húinéirí talún ábalta bearta um maolú a dhéanamh agus oibreacha a athbhunú ar a dtalamh féin.
8. Íoslaghódh tírdhreachú feadh na forbartha bóthair atá beartaithe an tionchar amhairc ar fheirmeacha feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe agus le himeacht ama cuirfear feabhas ar an bhfoscadh sna feirmeacha lena mbaineann.

14.7 Tionchair Iarmharacha

14.7.1 Réamhrá

Déantar na tionchair iarmharacha a mheasúnú maidir le gach ceann de na feirmeacha a dtéann an fhorbairt bóthair atá beartaithe i gcion orthu. Déantar an tionchar ar an talmhaíocht feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe agus laistigh de Chontae na Gaillimhe a mheasúnú agus cuirtear na tionchair chomhcheangail san áireamh.

14.7.2 Céim Tógála

Is tionchair shealadacha iad na tionchair mar thoradh ar chruthú torainn, dusta agus tráchta tógála agus leis an maolú níl siad suntasach. Sula dtógfar na bóithre rochtana nó na raonta rochtana déanfar talamh a dheighilt leis an bhforbairt bóthair atá beartaithe. I gcásanna dá leithéid cuirfear pointí rochtana sealadaí ar fáil d'úinéirí talún chun go mbeidh siad ábalta a ndáileachtaí talún deighilte a rochtain le linn na céime tógála. Beidh cur isteach mar thoradh ar ghníomhaíocht thógála sealadach agus táthar ag súil go mbeidh an tionchar ina dhrochthionchar neamhshuntasach nó ina dhrochthionchar beag. Níl tionchair na draenála talún a mhaolófar le linn na céime tógála suntasach.

14.7.3 Céim Oibriúcháin

Meastar go mairfidh an chéim oibriúcháin sa bhreis ar 30 bliain agus dá bhrí sin beidh na héifeachtaí iarmharacha a tharlóidh le linn na tréimhse seo buan agus mar sin tá siad níos suntasaí ná na tionchair shealadacha a tharlóidh le linn na céime tógála 36 mí. Tarlóidh tionchair amhail cailteanas talún agus deighilt (scaradh) talún le linn na céime tógála ach is tionchair iarmharacha bhuana iad le linn na céime oibriúcháin chomh maith. Le dearadh na forbartha bóthair atá beartaithe cinnteofar nach rachfar i gcion go suntasach ar dhraenáil talún na bhfeirmeacha lena mbaineann agus beidh an tionchar ina dhrochthionchar neamhshuntasach nó ina

dhrochthionchar beag. Tá achoimre déanta ar na tionchair iarmharacha ar fheirmeacha feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe i **dTábla 14.7**.

Tábla 14.7: Achoimre ar na Tionchair Iarmharacha

Suntasacht an Tionchair	Líon na bPíosaí Talún				
	Déiríocht go Príomha	Mairteoil / caoirigh agus féar / sadhlas	Eile (lena n-áirítear Eachaithe)	Gan Feirmeoireacht Déanta Air	Na hIomláin
Neamhshuntasach	2	33	9	15	59
Beag	1	28	6	9	44
Mearartha		25	8	8	41
Suntasach	1	28	10		38
An-Suntasach		8	0		9
Trom	2	1	1		4
Líon iomlán na bPíosaí Talún	6	123	34	32	195
<i>Tá sé tuartha go mbeidh tionchar ar 51 dáileacht talún a bheidh ina ndrochthionchar suntasach agus níos mó (26% de na píosaí talún ar fad lena mbaineann)</i>					

Cuimsítear sa limistéar staidéir talmhaíochta feadh na forbartha bóthair atá beartaithe limistéar na píosaí talún uile a rachfar i gcion go díreach orthu i.e. thart ar 1,096 heicteár. Gheofar seilbh ar thart ar 218 heicteár talún, arb ionann é sin agus thart ar 20% den limistéar staidéir. Rachaidh deighilt talún i gcion ar 62 píosa talún agus 172 heicteár talún – thart ar 16% den talamh lena mbaineann. I ndiaidh an mhaolaithe, áfach, cuirfear rochtain éifeachtach ar na tailte deighilte ar fáil. Tá an tionchar foriomlán iarmharach ar an talmhaíocht feadh na forbartha bóthair atá beartaithe (i.e. laistigh den cheantar staidéir) ina dhrochthionchar mearartha.

14.7.4 Tionchair Mheasartha

Déantar breithmheas ar an tionchar carnach ar an talmhaíocht réigiúnach trí mheasúnú a dhéanamh ar an tionchar ar an talmhaíocht i gContae na Gaillimhe mar gheall ar thógáil na talún le haghaidh na forbartha bóthair atá beartaithe mar aon le bóithre eile a tógadh le déanaí agus atá pleanáilte (M6, N83 / N18, N59 An Teach Dóite go hUachtar Ard agus Seachbhóthar Mhaigh Cuilinn). Tá breithmheas déanta freisin maidir leis an Limistéar Seirbhíse Mótarbhealaí atá beartaithe M6 (M17/M18) agus na bearta GTS measures (Páirceáil & Taisteal Chathair na Gaillimhe Thoir, Glasbhealach Bhearna, An Glasbhealach idir Gaillimh agus Uachtar Ard agus an Bealach Rothaíochta idir Cathair na Gaillimhe agus Órán Mór). Maidir leis na tionscadail a tógadh le déanaí agus atá pleanáilte mar aon leis an bhforbairt bóthair atá beartaithe beidh <1% de limistéar talmhaíochta Chontae na Gaillimhe (346,881 ha) ag teastáil. Nuair a breathnaítear orthu in éineacht leis na treochoirí táirgiúlachta táirgiúlachta suas ⁸ níl an tionchar carnach ar an talmhaíocht i gContae na Gaillimhe suntasach.

⁸ Ó 2010 – 2016 tháinig méadú 7% agus 25% faoi seach ar líon na n-eallaí agus na gcaorach – foinsé Tábla AAA08 CSO agus suíomh gréasáin DAFM.

Tá tionchair charnacha ann ón Scéim M6 a tógadh le déanaí ar cheithre ndáileacht talún aonair ar an taobh thoir den fhorbairt bóthair atá beartaithe. Cé go mbaineann tionchair charnacha shuntasacha ar na ceithre⁹ ndáileacht talún laistigh den limistéar staidéir seo ina n-aonar, níl na tionchair charnacha fhoriomlána ar an talmhaíocht suntasach.

14.8 Achoimre

Trasnóidh an fhorbairt bóthair atá beartaithe limistéar ar a bhfuil gabhátais bheaga talmhaíochta den chuid is mó. Tá talamh de dhroch-cháilíocht ar an taobh thiar d'Abhainn na Gaillimhe go ginearálta agus cé go bhfuil sé measctha, tá cáilíocht na talún ar an taobh thoir d'Abhainn na Gaillimhe níos fearr. Is é an príomhfhiontar feirmeoireachta eallach mairteola. Tá cion réasúnta ard go maith d'fhiontair eachaíochta idir íseal-meán íogaireachta feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe.

Gheofar seilbh ar thart ar 219 heicteár talún le haghaidh na forbartha bóthair atá beartaithe ó 195 dáileacht talún agus cruthófar talamh deighilte ar 62 dáileacht talún, a mbeidh na tionchair iarmharacha seo a leanas mar thoradh air:

- 103 drochthionchar neamhshuntasach agus beag (53% de na dáileachtaí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe)
- 41 drochthionchar measartha (21% de na dáileachtaí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe)
- 38 drochthionchar suntasach (19% de na dáileachtaí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe)
- 9 ndrochthionchar an-suntasach (5% de na dáileachtaí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe)
- 4 dhrochthionchar thromha (2.0% de na dáileachtaí talún feadh bhealach na forbartha bóthair atá beartaithe)

Tá an tionchar ar an talmhaíocht laistigh den limistéar staidéir ina dhrochthionchar measartha nuair a chuirtear na héifeachtaí carnacha ón gcaillteanas talún i ngeall ar fhorbairtí bóithre eile san áireamh. Tá an tionchar ar an leibhéal réigiúnach (i.e. Contae na Gaillimhe) neamhshuntasach.

⁹ MO 751, MO 752, MO 754 agus MO 758.

14.9 Tagairtí

CSO. (2010) *Áireamh Talmhaíochta 2010 ón bPríomh-Oifig Staidrimh (CSO)*.

CSO. *Meánbharra ó 2008 – 2015*.

Teagasc le haghaidh táirgeacht féir ag Coláiste Talmhaíochta Bhéal Átha hÉis (2008 – 2014).

GCC. (an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil). (2002 agus Dréacht, Meán Fómhair 2015) *Treoirlínte Leasaithe ar an bhFaisnéis atá le cuimsiú sna Ráitis Tionchair Timpeallachta*.

GCC. (2003 agus Dréacht, Meán Fómhair 2015) *Nótaí Comhairle chun Ráitis Tionchair Timpeallachta a Ullmhú*.

GCC. (Dréacht, Bealtaine 2017) *Treoirlínte ar an bhfaisnéis atá le cuimsiú sna tuarascálacha um measúnacht tionchair timpeallachta*.

Ag Teach ar Leibhéal Suntasachta – Tábla 2.1, Imleabhar 2, cuid 5 den Lámhleabhar um Dhearadh do Bhóithre agus Droichid.

Foinsí Leictreonacha

Teagasc. (2016) *Sonraí agus Íoslódálacha* [ar líne] Ar fáil ag: <http://gis.teagasc.ie/soils/downloads.php>